

Кекіш Ігор Петрович

викладач кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
ЗУНУ, м. Тернопіль

Фаль Андрій Русланович

студент гр. ФМСм-21, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль

ПРАГМАТИКА ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ТОРГІВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ І ЄС

Політика вільної торгівлі окреслила важливість ринку європейських країн для достатньо великої кількості товарів українського походження, та дозволила вітчизняним товаровиробникам реалізовувати продукцію на європейських ринках. Європейський Союз є ключовим ринком збуту з питомою вагою більш ніж 75% для експорту цілого ряду вітчизняних товарів. Разом з тим, Україна займає значні позиції в імпорті до ЄС продуктів рослинного і тваринного походження (соняшникової олії, зернових (кукурудза, ячмінь, пшениця), мед, оброблені томати), товарів деревообробної та паперової промисловості, металургійної промисловості, органічної продукції легкої промисловості, електрокабелів, побутової техніки, спортивного обладнання, меблів тощо (рис. 1).

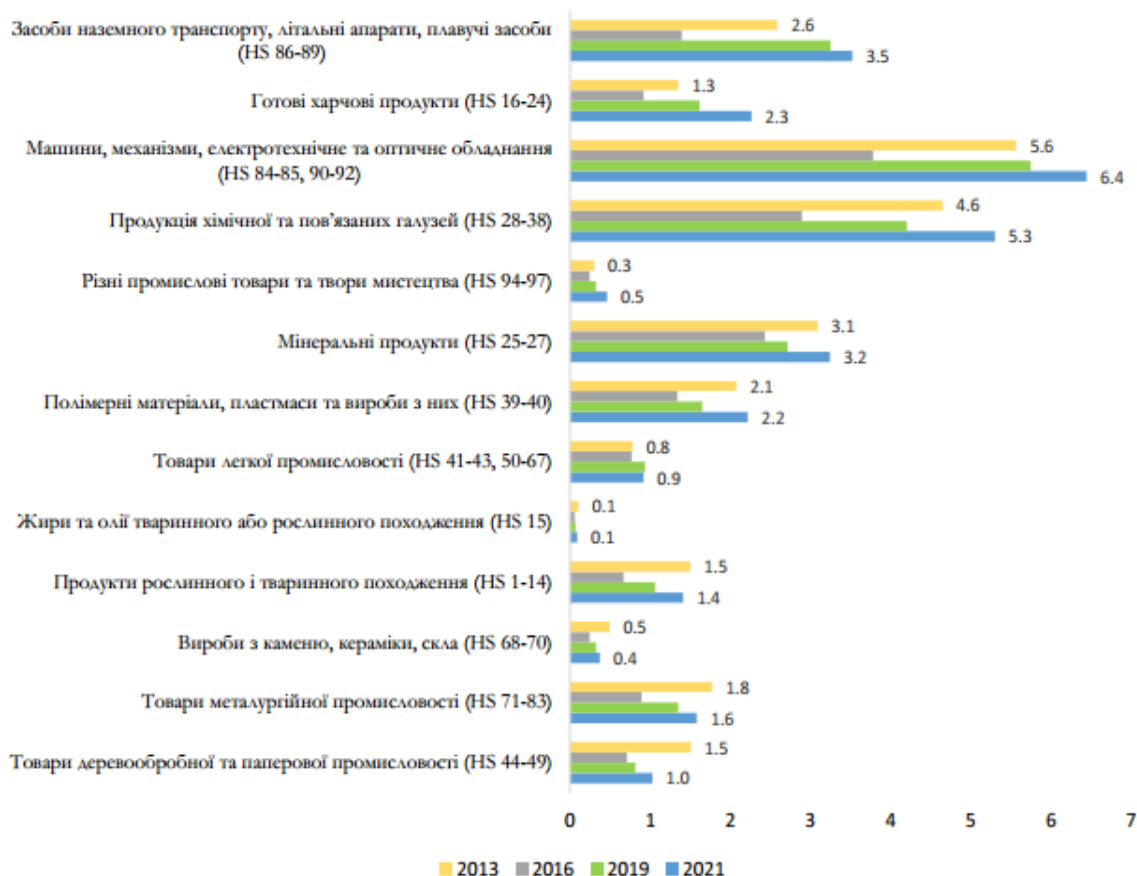
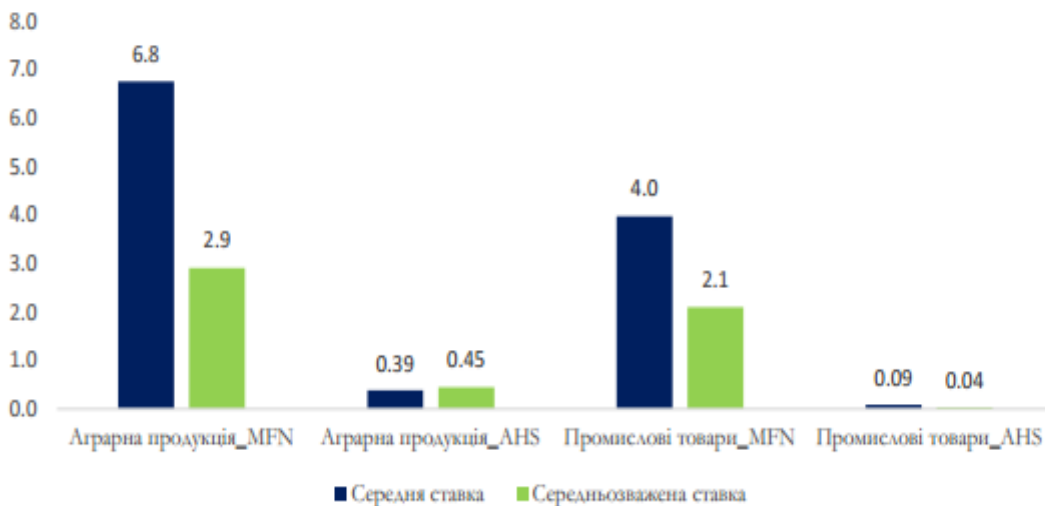


Рис. 1. Рівень імпорту товарів з ЄС-27 до України у 2013, 2016, 2019, 2021 роках, млрд дол. США

Джерело: за даними Державної служби статистики України

В результаті підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, та розширення зони вільної торгівлі було відмінено більшість ввізних мит, що значно спростило для вітчизняних товаровиробників виходи на європейський ринок товарів і послуг. За інформацію світової організації торгівлі (СОТ), у Європейському Союзі у 2014 році застосовувались нульові ставки ввізних мит щодо товарів з України для близько 89% тарифних ліній. При цьому, більш ніж четвертина ставок MFN вже були нульовими, а 64% ставок країни Європейського Союзу скасували в якості автономних торговельних преференцій (АТП) з квітня 2014 року.

У відповідності до планових заходів, окреслених в Додатку I-A Угоди про асоціацію, процес тарифної лібералізації в рамках розширення зони вільної торгівлі має завершитися до кінця 2023 року для країн Європейського простору та до 2026 року для України. Передбачається, що до 2023 року загалом близько 95,8% тарифних позицій європейського Союзу будуть мати нульову ставку для продукції з України (див. рис. 2).



Джерело: WITS, TRAINS.

* Примітка: Чинні ставки ввізних мит АHS (Effectively applied tariffs) – визначаються як найнижчі доступні ставки і враховують преференційні мита. MFN (Most-favoured nation tariffs) – митні ставки в режимі найбільшого сприяння

Рис. 2. Митні ставки ЄС для товарів з України: діючі преференційні ставки (АHS)* та ставки MFN, у 2020 році

Підсумовуючи зазначимо, що лібералізація зовнішньої торгівлі та тарифів в рамках розширення зони вільної торгівлі сприяла значному скороченню кількості митних барерів на шляху доступу українських товарів на ринки Європейського Союзу порівняно з іншими країнами світу, що не мають преференційних торговельних угод з ЄС і до яких застосовуються митні ставки в режимі найбільшого сприяння (MFN). Разом з тим, станом на кінець 2021 року залишається низка чутливих товарних позицій, які захищені митними ставками і тарифними квотами ЄС, наприклад, деякі сільськогосподарські продукти, продукти харчування, транспортні засоби, добрива, електричне обладнання тощо.

У минулому 2021 року Європейський Союз та Україна у відповідності до Угоди про асоціацію підписали низку регулятивних документів, які ініціювали прискорення та розширення зони вільної торгівлі і включали:

- продовження процесів лібералізації збільшення обсягів безмитної і безквотної торгівлі товарами з країнами Європейського Союзу на основі врахування реального потенціалу виробництва та експорту продукції України та попиту на неї в ЄС. Для досягнення цих завдань передбачалось продовження перегляду розмірів тарифних квот, скасування або зменшення ставок ввізного мита для певних груп товарів промислового та сільськогосподарського призначення, до яких встановлені певні ставки митах та сільськогосподарських позицій українського експорту до ЄС, до яких все ще застосовуються ненульові ставки;

- сприяння експорту на європейські ринки українських товарів з високим рівнем доданої вартості та складними технологічними процесами виробництва і переробки;

- забезпечення доступу та входження на європейський ринок товарів, у виробництві яких задіяна значна кількість суб'єктів малого бізнесу;

- забезпечення участі України в ланцюгах створення доданої вартості, наближення ланцюгів поставок товарів до європейських кордонів;

- збільшення частки органічного експорту в частині розширення регіональних ланцюгів створення доданої вартості при виробництві продукції органічного походження в межах реалізації програми розвитку Зеленого курсу Європейського Союзу.

В частині зниження тарифних і нетарифних бар'єрів з метою сприяння розширення зони вільної торгівлі в майбутньому очікується здійснення наступних заходів:

- в рамках статті 57 Угоди про асоціацію здійснення системи заходів щодо прийняття «промислового безвізу» шляхом забезпечення відповідності та прийнятності якості промислової продукції;

- пришвидшення визнання відповідності санітарних та фітосанітарних норм митного контролю та заходів для спрощення експорту в Європу товарів харчової та сільськогосподарської продукції та забезпечення її доступу на європейські ринки збуту;

- забезпечення визнання статусу АЕО для спрощення митних формальностей та процедур в процесі приєднання до процедури спільного транзиту;

- здійснення системи заходів для забезпечення здійснення процесів подальшої лібералізації зовнішньої торгівлі товарами та мінімізація перешкод для створення міждержавних суб'єктів бізнесу та транскордонного надання послуг;

- в межах процедури спільного транзиту врегулювання процесів лібералізації транспортних та вантажних міждержавних перевезень між Європейським Союзом та Україною шляхом прийняття спеціальних угод у сфері автомобільного, внутрішнього водного та залізничного транспорту;

– забезпечення поступового та взаємного відкриття ринків публічних закупівель завдяки приведенню положень українського законодавства до європейських норм.

Список використаних джерел:

1. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (у змінній редакції), редакція від 26.06.1999 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_643
2. Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>